

Innovativ kulturundervisning – en curriculær mulighed i læreruddannelsen?

Arbejdet på læreruddannelsen har altid fokus på, hvad man skal kunne for at være lærer i grundskolen. Når vi arbejder med et område som kultur i engelsk linjefag i læreruddannelsen, handler det derfor om, hvad de lærerstuderende skal lære sig for at kunne blive gode til at undervise i kultur i engelsk i grundskolen. På den måde er grundskolen altid det ultimative fokuspunkt for, hvad der foregår i læreruddannelsen.

Der er sket en del ændringer i de ministerielle læseplaner for engelskundervisningen i både grundskolen og læreruddannelsen de seneste år. I grundskolen kom en revidering af læseplanen med Fælles Mål 2009, og der er desuden åbnet mulighed for, at engelsk kan påbegyndes tidligere end i 3. klasse. I læreruddannelsen er engelsk blevet et stort linjefag på 1,2 årsværk ud af uddannelsens samlede 4 årsværk, og der er netop åbnet mulighed for, at engelsk kan vælges som obligatorisk fag i stedet for dansk, matematik eller naturfag.

Denne artikel hævder, at ovenstående ændringer har baggrund i globaliseringen og betyder, at kulturdelen i engelsk skal gribes an på nye måder. Artiklens forfatter var medlem af skrivegruppen for Fælles Mål 2009 og argumenterer på denne baggrund – men kun på egne vegne – for, at interkulturel kompetence er et centralt begreb i kulturdelen af engelskfaget. Elever skal lære at agere i en kompleks global virkelighed på basis af deres egen forståelse af denne virkelighed. Det kræver en lærer, der giver eleverne mulighed for at arbejde med egne forståelser, fortolkninger og handlinger.

LILIAN ROHDE

Cand.mag., lektor,
læreruddannelsen Blaagaard-KDAS
lr@ucc.dk

Artiklen præsenterer og diskuterer de nye mål for kulturdelen af engelskfaget i grundskolen og giver derefter et konkret bud på, hvordan engelsklærere kan uddannes til at påtage sig den nye opgave ved at have mindre fokus på, hvad der skal *læses*, og mere fokus på, hvad der skal *gøres* i anderledes læringsrum.

Målsætning for arbejde med kultur i grundskolen

Ved skrivningen af Fælles Mål 2009 var vores opdrag i skrivegruppen, at der skulle foretages en lettere revision med henblik på tydeliggørelse af målene. Det var også tydeligt udtrykt, at der ikke skulle foretages en større omskrivning, men arbejdes inden for de rammer, som engelsklærerne i forvejen var bekendte med fra de dengang gældende Fælles Mål. Dette havde den konsekvens for målene for kultur- og samfundsforholdsområdet, at de netop kun blev lettere reviderede og ikke udsat for en tilbundsående analyse og omskrivning.

Imidlertid arbejdede vi en del med formålsparagraffen for faget. Det har betydet den væsentlige ændring, at kultur nu er nævnt i alle tre dele af formålsparagraffen og derigennem har fået større vægtning, samtidig med at der fokuseres mere på handling i forbindelse med kultur. Den nye formålsparagraf har følgende ordlyd, hvor jeg har fremhævet ord og begreber, som er centrale for kulturdelen af faget:

Gammel formålsparagraf	Ny formålsparagraf
Formålet med undervisningen i engelsk er, at eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder, således at de kan forstå talt og skrevet engelsk og kan udtrykke sig mundtligt og skriftligt. Undervisningen skal samtidig udvikle elevernes bevidsthed om engelsk sprog og sprogbrug samt om sprogtilegnelse.	Formålet med undervisningen i engelsk er, at eleverne tilegner sig sproglige og <i>kulturelle</i> kundskaber og færdigheder, således at de kan anvende engelsk som <i>kulturteknik</i> i forskellige sammenhænge, udvikler bevidsthed om sprog og sprogtilegnelse og opnår indsigt i det engelske sprogs <i>globale</i> rolle.
Stk. 2.	Stk. 2.
Undervisningen skal skabe rammer for oplevelse, indsigt og samarbejde samt styrke elevernes aktive medvirken. Herved skal undervisningen bidrage til, at eleverne bevarer lysten til at beskæftige sig med sprog og <i>kultur</i> til fremme af deres videre udvikling.	Undervisningen skal gennem varierede arbejdsmetoder, brug af it, tværfagligt samarbejde og <i>internationale kontakter</i> skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst. Herved skal undervisningen bidrage til, at eleverne bevarer lysten til at beskæftige sig med sprog og <i>kultur</i> til fremme af deres alsidige udvikling.

Stk. 3.

Undervisningen skal give eleverne *indsigt i kultur- og samfundsforhold i engelsktalende lande* og derved styrke deres *internationale forståelse og forståelse af egen kultur*.

Stk. 3.

Undervisningen inddrager emner, der belyser, *hvordan mennesker tænker og lever i den engelsksprogede verden*, så eleverne kan blive fortrolige med *egen kultur i samspil med andre kulturer*. Herigennem får eleverne mulighed for at udvikle deres *forståelse for mennesker med forskellig kulturel baggrund* og *forberede sig til et liv i et globalt samfund*.

Som det fremgår, er der stor fokus på kulturdelen af faget og nu også langt større fokus på den globale dimension og livet i et globalt samfund, som fordrer sproglige og kulturelle kompetencer i en sådan grad, at skrivegruppen følte, det var relevant at tale om engelsk som kulturteknik. Det betyder, at der er forventninger om, at alle danskere i fremtiden vil have brug for engelskkompetencer under en eller anden form, ligesom vi alle har brug for fx at kunne læse i det moderne samfund.

Slutmålene efter 9. klasse har følgende ordlyd (mine fremhævninger af nogle væsentlige nyformuleringer):

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at

- anvende viden om *dagligliv*, levevilkår, værdier og normer hos *forskellige befolkningsgrupper, primært i lande, hvor engelsk anvendes som modersmål og sekundært i lande, hvor engelsk anvendes som andetsprog*
- anvende viden om *kultur- og samfundsforhold* i arbejdet med engelsk sprog, litteratur, sagprosa, lyd- og billedmedier samt it
- kunne drage sammenligninger mellem egen kultur og *andre kulturer*
- anvende viden om *kultur- og samfundsforhold i kontakten* med mennesker, der bruger engelsk som modersmål eller som internationalt kommunikationsmiddel.

Som nævnt er ændringerne ikke dramatiske, men betyder dog, at de nye mål har fokus på, at eleverne skal kunne 'anvende viden' både i arbejdet i klassen og i kontakter udadtil. I min optik handler det om, at eleverne skal lære at kunne deltage i en forhandlet kulturel praksis på globalt plan både i kontakt med andre mennesker og i kontakt med tekster af forskellig slags.

I undervisningen bør der derfor ske et skift fra fokus på *viden* om nationer inden for en national og statisk kulturforståelse til *handling* på basis af fortolkninger inden for en dynamisk, transnational kulturforståelse (jf. Gregersen 2009) og med fokus på subkulturer, andre kulturer generelt og globale perspektiver. At kunne handle på basis af egne fortolkninger af kulturelle fællesskaber og møder kalder jeg 'interkulturel kompetence', og skønt begrebet ikke nævnes i målformuleringer eller læseplan, er det mit ærinde, at det er en sådan kompetence, vi sigter efter i engelskundervisningen i grundskolen. Begrebet nævnes da også i undervisningsvejledningen, fx: 'Kommunikationen kan kun lykkes, hvis man også har en vis grad af interkulturel kompetence' (p. 42).

Målet for engelskundervisningen i grundskolen er altså en elev med interkulturelle kompetencer, som kan handle i den globale virkelighed med dynamiske og forhandlede kulturelle fællesskaber på kryds og tværs. (jf. fx Risager 1994; Jensen 2007; Byram 2008).

Målformuleringer er værdisættende og styrende for undervisningen

Måloppstillinger omkring kultur og interkulturel kompetence bevæger sig ofte mellem et nytteorienteret *kompetencebegreb* og et normativt *dannelsesbegreb*. Kompetencebegrebet har især fokus på, hvordan moderne borgere skal kunne handle, så vi på både det personlige og nationale plan kan 'klare' os i en globaliseret verden gennem fx at arbejde frem mod engelsk som en kulturteknik, og denne forståelse er måske den mest fremherskende i Fælles Mål.

Dannelsesbegrebet har fokus på dannelsen af det civiliserede menneske, som kan deltage i den globale verden på et etisk forsvarligt grundlag og med mellemmenneskelig og solidarisk forståelse, som det fx anvendes i Peter Kemps begreb 'verdensborger'. Kemp fremhæver, hvordan vi i vores kulturkreds har gode forudsætninger for at kunne forstå andre kulturer, og 'med denne evne kan vi alle til egne os den globale dannelse, som må være idealet for al den uddannelse og undervisning, som må høre til det at lære at være verdensborger i dag. Dannelse til verdensborger er i den globale tidsalder, hvad man tidligere kaldte dannelse til humanitet. Helt konkret handler denne dannelse i vores tid om at mobilisere de ressourcer, vi har i vores forskellige kulturer, til at virkeliggøre det gode liv i vores bestræbelser med at håndtere nutidens globale problemer.' (Farr et al., 2009, p. 9) (jf. også Byram 2008). Dette begreb udgør et langt tydeligere normativt projekt og kan også genkendes i formuleringerne for engelsk i Fælles Mål.

Om man som lærer – og læreruddanner – hælder mere til den ene forståelse end den anden vil afhænge af pædagogisk grundsyn og forståelse af den aktuelle pædagogisk-didaktiske opgave. Det vil være nødvendigt at klargøre for sig selv, hvilken forståelse man har, og at opstille konkrete mål for sin kulturundervisning, som afspejler denne forståelse. Det er samtidig vigtigt ikke at ende i en simplificeret forståelse af nogle store og grundlæggende begreber. At begreberne og projektet er eksistentielt og uddannelsesmæssigt komplekst må gerne fylde, når målene skal omsættes til konkret undervisning, så undervisningen ikke ender i en afkrydsningsforståelse af enkle mål.

Det bør efter min mening være centralt i undervisningen i grundskolen, at eleverne skal have mulighed for at øve sig i kulturmødet. Man kunne måske tale om en *hypoteseafprøvning* i forbindelse med kulturmødet på linje med den sproglige hypoteseafprøvning som motor i læreprocessen og udviklingen af den interkulturelle kompetence. Hvis eleven får viden om mønstre, mulige værdier, konkret praksis i den anden kultur og på basis af denne viden får mulighed for at forholde sig til medlemmer af en anden kultur og gennemføre succesfulde kulturmøder, kan både elevens procedurale viden om kulturmøder og deklarative viden om såvel kultur som kulturmøder udvikles i en løbende proces frem mod større kompetence og global dannelse.

Denne forståelse af læringsindholdet omkring kulturdelen giver mening i en netværksforståelse af samfundet. Eleverne skal kunne indgå i transnationale og transkulturelle netværk både for at opnå kompetence og for at opnå dannelse som verdensborgere. Risikoen ved en sådan tænkning er dens store fokus på selvrealisering, hvor eleverne skal realisere sig selv, deres egen viden, deres egen evne til at være i kontakt, deres egen refleksion over projekter og forløb. Dette kalder Svend Brinkmann at have fokus på 'det selvoptimerende menneske', som er underlagt et konstant krav om omstilling, og som skal have 'kompetencen til at anskue sig selv som kompetencemateriale' (Brinkmann 2010). Det kan give en overfladiskhed, som må modvirkes gennem valg af indhold i form af gode tekster, emner, fokuspunkter og faglige forståelser, som fx har både eksemplarisk betydning, nutidsbetydning og fremtidsbetydning i Klafkis forståelse (jf. Graf & Skovmand 2004) og som udsættes for fælles refleksion med en kompetent engelsklærer i klassen.

Denne artikel giver ikke et eksempel på konkret undervisning i grundskolen, men et sådant kan findes i fx Farr et al. (2009).

Konsekvenser for undervisningen på læreruddannelsen

Engelsklærerens pædagogiske grundsyn og didaktiske tænkning er altså central i forhold til, hvordan der arbejdes med kultur i grundskolen. Læreren skal uddannes hertil på læreruddannelsen, hvor engelsk linjefag er defineret gennem en indledende passus om 'fagets identitet':

Kernen i faget engelsk udgøres af sprog og kultur i et fremmedsprogligt perspektiv, hvor sprogbrugeren og sprogundervisningen står i centrum. Engelsk linjefag i læreruddannelsen består af arbejde med engelskfagets didaktik, engelsk sprog og sprogbrug, forskellige engelsksprogede tekster og engelskfagets kulturelle dimension. Som det største sprogfag i folkeskolen, i læreruddannelsen og i internationale sammenhænge har engelskfaget en særlig forpligtelse til at arbejde med sproglig og kulturel bevidsthed.

Hverken denne passus eller de efterfølgende kompetenceområder er overvældende tydelige omkring, hvilken kulturel og kulturpædagogisk vinkel der bør lægges. Den positive læsning af den eksisterende læseplan for læreruddannelsen kan så være, at den er åben for mange udformninger af undervisningen. I lyset af globalisering, opprioritering af engelsk linjefag samt ny omfattende viden om lærerkompetencer kunne man ønske sig en dybtgående diskussion af, hvad engelsklæreren egentlig skal kunne. For mange engelsklærere er netop kulturområdet et vigtigt, men overvældende og lettere kaotisk område at arbejde med i engelskundervisningen.

I min forståelse er læreruddannelsens opgave at uddanne nogle engelsklærere, der er gode håndværkere i praksis. De skal kunne tilrettelægge en undervisning, som giver eleverne mulighed for hypoteseafprøvning omkring kultur, og som har både bredde og dybde i opbygningen af kulturel indsigt og interkulturel kompetence. Desuden skal de kunne reflektere over egen og andres undervisning med brug af relevant teori.

Mindre fokus på 'hvad læser vi' og mere fokus på 'hvad gør vi' på læreruddannelsen

På Blaagaard-KDAS (Professionshøjskolen UCC) har vi i nogle år tilbudt en international linje for lærerstuderende, som har engelsk som linjefag, undervisning på engelsk i andre fag, praktik på internationale skoler og studieophold i udlandet som nogle af de grund-

læggende elementer. Der var over 50 ansøgere til denne linje ved oprettelsen i sommeren 2009, og linjen startede i august med 32 studerende. Langt den overvejende del af de studerende har mange rejseerfaringer både i og uden for Europa, og en lille del af dem har en tosproget og tokulturel baggrund.

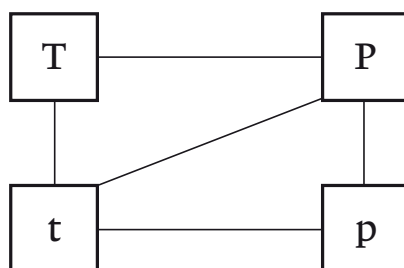
De studerende er i flere omgange blevet spurgt om deres forventninger og ønsker til netop engelsk på den internationale linje. Ud over at de stiller skarpt på de sproglige kompetencer og har præcise ønsker til arbejdet med sprog og undervisning, har de også nogle meget præcise ønsker til kulturarbejdet, som jeg har sammenfattet i følgende hovedpunkter:

- Viden og oplevelser med kulturer og samfundsforhold
- Færdighed i at sammenligne kulturer, herunder skolekulturer
- Kontakt til andre lande, skoler, internationale lærere, både personligt og gennem netværk
- Færdighed i at arbejde i andre kulturer i udlandet og med andre kulturer i Danmark
- Globale pædagogiske færdigheder, fx at udvikle nye arbejdsformer med blik på verden.

Disse studerende har en særlig interesse i den kulturelle del af engelskfaget, og det er derfor relevant at udvikle kulturundervisningen netop i samarbejde med dem. Som det fremgår har disse internationalt orienterede studerende ud over viden fokus på oplevelser, kontakter og færdigheder. Det kræver en anden undervisning end den, der traditionelt har været praktiseret på læreruddannelsen og andre mellemlange videregående uddannelser. Det medfører, at det ikke kun er interessant, hvad der *læses* på uddannelsen, men i mindst lige så høj grad, hvad der *gøres*. Det understøttes af Elles (1998) undersøgelse, der viste, at det, der særligt havde haft effekt i forhold til færdiguddannede læreres professionelle virke, var, hvad lærerne som studerende havde deltaget i og oplevet af særlige læringsmiljøer på studiet. Sådanne oplevelser havde langt større effekt end hvilke tekster, der var blevet læst på uddannelsen.

Det betyder ikke, at teori skal opgives. Men det betyder, at læreruddannelsen i langt højere grad skal tænke i interessante læringsrum for de studerende, baseret på erfaringsbaseret læring koblet med refleksion. Ligesom eleverne i grundskolen skal have mulighed for at øve sig på kultur ved at deltage i kulturmøder og handlinger, skal lærerstuderende lære at undervise i kultur ved både selv at deltage i kulturmøder og ved at øve sig på at tilrettelægge undervisning med mulighed for kulturmøder. De skal afprøve deres hypoteser om, hvad der virker på elevernes læring.

En vekselvirkning mellem praktisk deltagelse og afprøvning af undervisning på den ene side og opbygning af teoretisk forståelse for, hvad der foregår, giver de studerende mulighed for at afprøve deres hypoteser om undervisning og få dem justeret på basis af såvel konkrete erfaringer som teoretiske overvejelser. Det bliver til 'viden som et resultat af erfaring og tænkning' (Kristensen 1994, p. 49). Der skal være en kobling mellem teori og praksis i uddannelsen af lærere, som omfatter både egen praksis (p), andres praksis (P), egne systematiske overvejelser eller egen teori (t) og videnskabelig teori (T), som det udtrykkes i denne model (ibid., p. 176):

Hvordan forbindelsen mellem disse elementer er, kan diskuteres, men en nyere undersøgelse af Rasch-Christensen (2010) tyder på, at den direkte forbindelse mellem videnskabelig teori og egen praksis er særdeles problematisk eller måske nærmest umulig. Derfor er det vigtigt for kommende lærere både at afprøve ting selv, at deltage i andres praksis, sætte sig ind i den videnskabelige teori og at afprøve egen teori i systematiske refleksioner over praksis.

Et konkret forløb på læreruddannelsen i foråret 2010

På baggrund af ovenstående forståelser og overvejelser arbejdede jeg i forårssemestret 2010 med et projekt på den internationale linje, som forsøgte at give de studerende mulighed for at opbygge de nødvendige lærerkompetencer til arbejdet med kulturdelen i grundskolen.

Projektet sigtede mod, at de studerende skulle skrive undervisningsmaterialer til film, som tilbydes engelsklærere gennem hjemmesiden hos Salaam Film & Dialog. Der blev udvalgt i alt fire film, som alle er en del af den multikulturelle filmfestival, som Salaam Film & Dialog arrangerer for skoler i hele landet hvert år (jf. Salaam Film & Dialogs hjemmeside). Det læringsmæssige formål for de studerende var, at de skulle producere et materiale, som skulle være engelskfagligt relevant med særlig fokus på kulturdelen og med basis i den kulturelle og fagdidaktiske viden, de opbygger på studiet. Med andre ord var det centralt, at den teoretiske viden blev koblet med praktisk udmøntning i et godt og anvendeligt materiale.

Film blev valgt som tekstgenre, fordi netop film giver særlig mulighed for indlevelse og forståelse af det anderledes og det fremmede. Desuden bruges film ikke altid hensigtsmæssigt i engelskundervisning, og endelig er børn og unge bekendt med mediet og kan trække på stor intertekstuel kompetence, når der arbejdes med film. Også de unge studerende er intertekstuel kompetente med hensyn til film. De har set mange film, de kan referere til mange film, og de forstår filmsproget på en måde, der muliggør dybtgående fortolkninger, hvor filmarbejdet bliver meningsfuldt for dem selv.

Intertekstuel og interkulturel kompetence blev forsøgt teoretiseret i et semiotisk perspektiv, hvor hensigten var, at de studerende og deres kommende elever gennem aflæsning af *tegn* i både kultur og tekster, skulle blive dygtige til at *fortolke* kultur og tekster og at *handle hensigtsmæssigt* på deres egne fortolkninger.

Forløbets fokus var de særlige læringsrum, som bliver tilbudt de studerende. Der er tænkt i en læringsmæssig progression, hvor området først erfares, dernæst øves i et begrænset omfang og til slut udfoldes i en større produktion. Artiklen har altså interesse i, hvad de studerende *gjorde* i de tilbudte *læringsrum* og ikke på, hvad de *læste*. Der er derfor ikke medtaget en liste over den læste teori.

Skitse over forløb i kultur: Materialer til Salaam Film & Dialog

FASE 1: Indledende arbejde

- Konkret arbejde med materialet Mickebo & Me
- Elevbog og lærervejledning undersøges og diskuteres
- Fælles Mål 2009 diskuteres

FASE 2: Første runde med materialeproduktion i begrænset omfang

- Læsning af baggrundsmateriale og se filmen Rize
- Deltagelse i workshop og filmproduktion på Film-X
- Micro-teaching af medstuderende om emner af relevans, fx kulturmodeller, filmanalyse, baggrundsviden om USA, dialekter og sociolekter
- Oplæg fra kollega, der tidligere har produceret undervisningsmaterialer for Statens Filminstitut
- Gruppevis forberedelse af en 45-minutters workshop til 8. klasse om filmen Rize
- Fælles arrangement af en engelsk dag for to 8. klasser fra Enghavegaard Skole, hvor Salaam Film & Dialog deltager med film og dialogskabere
- Arbejde med skriftlige evalueringer fra eleverne om dagen

FASE 3: Anden runde med materialefremstilling til en hel film

- Individuelt valg af en af de tre film tilbudt af Salaam Film & Dialog: Precious, Slumdog Millionaire og Whale Rider. Hver film team arbejder selvstændigt med at producere alt materiale til filmen

- Sideløbende arbejde med yderligere teori
- Workshop med konsulent fra Center for Undervisning om kultur, læremidler og arbejdet i skolen
- Workshop med kollega omkring praktisk-musiske arbejdsformer

FASE 4: *Evaluering*

- Produktet til Salaam Film & Dialog fremlægges. Der gives feedback både om praktisk anvendelighed og om den teoretiske begrundelse, de studerende har givet
- Workshop med konsulent fra Statens Filminstitut
- Materialet færdiggøres og sendes til Salaam Film & Dialog til uploading på deres hjemmeside

Fase 1 havde til hensigt at give de studerende personlige erfaringer med at være udsat for kulturundervisning i engelsk med brug af en bog, der rent faktisk anvendes i grundskolen. Som lærer tilrettelagde jeg øvelser og aktiviteter, som i princippet kan bruges i grundskolen af de studerende i fremtiden, men som naturligvis var rettet mod de studerendes niveau, så de fx lærte noget sprog og fik nogle kulturmødeoplevelser om Nordirland, som filmen handlede om. Derfor var der også indlagt en aften, hvor vi så hele filmen sammen med fire besøgende Erasmus-studerende fra Nordirland, der så på filmen med andre øjne og gerne ville diskutere det.

De studerende brugte efterfølgende tid i studiegrupper og på holdet til at undersøge materialet for at finde ud af, hvordan det var tænkt: Hvilken type aktiviteter, der blev lagt op til, og hvilke tekster, der var medtaget. Dette blev sammenlignet med målene for engelsk i Fælles Mål 2009, og det blev diskuteret, hvordan læreren kan tilrettelægge en kulturundervisning på basis af dette materiale.

Fase 2 havde til hensigt at give mulighed for den første hypoteseafprøvning med at fremstille materialer selv. De studerende arbejdede dels på basis af erfaringerne fra fase 1, dels på basis af erfaringer med og teori om engelskundervisning fra efterårssemestret og dels på basis af nye input af både erfaringer og teori. Hele holdet besøgte Film-X og lavede fire film på samme måde, som elever kan bestille tid til filmproduktion. Der blev også læst forskellig relevant teori, som grupper underviste medstuderende i og altså også herigennem fik afprøvet hypoteser om undervisningens tilrettelæggelse. Input omfattede desuden et oplæg fra en kollega, der tidligere i sin karriere havde arbejdet for Statens Filmcentral med at producere undervisningsmaterialer til film.

Fremstillingen af materialer var af begrænset omfang, eftersom hver gruppe skulle forberede en 45 minutters workshop til 8. klasse engelsk til filmen *Rize*. Det blev løbende afstemt på holdet, hvilken type workshop de forskellige grupper var i gang med, ligesom der

blev ideudvekslet omkring, hvordan hver gruppes workshop kunne udbygges på basis af den fælles teoretiske og praktiske viden, der var på holdet.

Holdet arbejdede i fællesskab med at stykke en engelskdag sammen for to 8. klasser fra vores naboskole. Eleverne kom en hel dag fra kl. 8-14. Der var indledende øvelse, filmforevisning af filmen *Rize*, dialog med dialogskabere fra Salaam Film & Dialog, to omgange med workshop og afslutningsvis danseworkshop med en danser fra New York.

Efter denne dag arbejdede holdet med skriftlige evalueringer, som 8. klasse eleverne havde lavet over de tilbudte workshop. Eleverne var i deres evalueringer meget tydelige omkring, hvad de kunne lide, og hvad de ikke kunne lide, og de kunne samtidig klart skelne mellem, om noget bare var sjovt, eller om de også lærte noget engelsk.

De studerende fik både gennem den praktiske gennemførelse med eleverne og elevernes evaluering feedback på deres hypoteser om den gode kulturundervisning i engelsk.

Fase 3 var så det store spring til materialefremstilling til en hel film. De studerende valgte sig individuelt ind på en af de tre film og aftalte derefter teamets arbejdsproces. De valgte en teamleder, som skulle holde styr på proces og materialer og aftale hvem, der skulle forberede hvad. En hel del af dette arbejde foregik uden for undervisningstiden og på egen hånd, men der blev også givet tid til ideudveksling, sparring og input af mere teori.

Hensigten med fase 3 var, at teori og erfaring her skulle gå op i en højere enhed i materialeproduktionen. Samtidig var det store teamarbejde en kulturel forhandling omkring arbejdsformer, arbejdsmåder, samarbejde, forståelse af stoffet, som skulle gå op, for at materialet rent faktisk kunne blive produceret. Teori blev præsenteret og bearbejdet løbende med den hensigt, at det skulle give nye muligheder for andre vinkler på materialefremstillingen, inddragelse af andre arbejdsformer, fokus på mere relevante læringsmål, eller hvad det nu kunne være.

Fase 4 var evaluering. De studerende fremlagde de produkter, de havde lavet, for mig som lærer og for to repræsentanter fra Salaam Film & Dialog. De fik tilbagemelding både på, om materialet var praktisk anvendeligt, hvordan det kunne forbedres, og på, hvordan de begrundede deres materiale teoretisk.

Efter denne præsentation fulgte en workshop med en filmkonsulent fra Statens Filminstitut, hvorefter de studerende fik en uges tid til at færdiggøre materialet, som blev sendt til Salaam Film & Dialog til uploading på deres hjemmeside. Materialet kan således findes på hjemmesiden fra juli 2010 (se link under referencer).

Konklusion

Min foreløbige vurdering af forløbet er, at der var stor involvering i især de dele af forløbet, som var handlingsorienteret (besøg i Film-X og arbejdet med eleverne i workshops). Der er kommet fine eksempler på studerendes undersøgelser af subkulturer ud fra et dynamisk kulturbegreb. Der er lavet gode hypoteser omkring, hvilke øvelser der vil være interessante og nyttige for elever, og disse hypoteser er efterfølgende blevet diskuteret og revideret. Der er en begyndende forståelse af, at valg i undervisningen er teoretisk begrundede. Der er kommet nogle meget fine eksempler på materiale, som giver eleverne mulighed for at arbejde hypoteseafprøvende omkring kultur, kulturmodeller og konkret kulturel praksis, fx en workshop om 'body painting', og hvordan det kan være et kulturelt signal, en jeopardy leg med viden om hip hop og amerikanske værdier samt en danseworkshop, som giver eleverne mulighed for at sætte sig i de portrætterede unge amerikaneres sted. Der er udfordringer i forhold til at komme dybt nok ned i teoretiske forståelser og begrundelser i forhold til den mere projekt- og handlingsorienterede produktion af materialer.

Overordnet er de studerende og jeg enige om, at forløb af denne karakter kræver meget arbejde, men er nødvendige i forhold til at blive dygtige lærere. Der er efter vores mening ingen vej tilbage til den traditionelle kulturundervisning i form af overførsel af viden inden for en statisk forståelse af nationalstaternes 'kultur'. Engelsklærere skal være klædt på med de nødvendige håndværksmæssige og teoretiske kompetencer, så de kan arbejde med et dynamisk kulturbegreb og dannelsen af deres elever til verdensborgere med engelsk som kulturteknik.¹ Der er en curriculær mulighed i læreruddannelsen for at uddanne kommende lærere til at forestå en sådan undervisning i skolen.

Note

¹ Tak til følgende kolleger og elever for både sjovt samvær og stor faglighed i jeres hjælp til gennemførelsen af projekt 'Materialer til Salaam Film & Dialog': Malene Rungvald Christensen (Salaam Film & Dialog), Temu Bacot (danseinstruktør fra New York), Lene Junge Dyson (CFU Glostrup,

UCC), Mette Rose Eriksen (Blaagaard-KDAS, UCC), Line Meyer Lyngby (Enghavegaard Skole, Gladsaxe), 8.a og 8.b fra Enghavegaard Skole, Lisbeth Juhl Sibbesen (Statens Film-institut), Nicolai Schartau Andersen (Blaagaard-KDAS, UCC), Tina Thilo (Blaagaard-KDAS; UCC).

Litteratur

- Brinkmann (2010): Oplæg ved KVaN konference 10. april.
- Byram, Michael (2008): *From Foreign Language Education to Education for Intercultural Citizenship: Essays and Reflections*. London: Multilingual Matters Ltd.
- Elle, Birgitte (1998): »Lærer-stykker. Om praksis og teori i lærerjobbet«. I Bjerg, Jens (1998) (red.): *Pædagogik – en grundbog til et fag*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Farr, Ellen, Lilian Rohde & Lone Smidt (2009): *Klædt på til verden – en håndbog til undervisere om interkulturel kompetence*. Odense: Geografforlaget.
- Fælles Mål 2009, *Engelsk, Faghæfte 2. Undervisningsministeriets håndbogsserie nr. 4, 2009*.
- Graf, Stefan Ting & Keld Skovmand (2004) (red.): *Fylde og form. Wolfgang Klafki i teori og praksis*. Århus: Klim.
- Gregersen, Annette Søndergaard (2009): »Den kulturelle dimension i sprogfagene – kulturundervisningen i et transnationalt perspektiv«. I Byram, Michael et al. (2009): *Sprogfag i forandring – pædagogik og praksis*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Jensen, Iben (2007): *Introduction to Cultural Understanding*. Roskilde: Roskilde University Press.
- Kristensen, Hans Jørgen (1994): *Pædagogik – teori i praksis*. København: Gyldendal.
- Mickybo & Me – film dvd-video, cd og lærervejledning ved Poul Otto og Bitten Mortensen. Alberstlund: Malling Beck.
- Rasch-Christensen, Andreas (2010): »Læreruddannelsen i Danmark – samspil mellem uddannelse og profession«. Oplæg ved Nordisk Læreruddannelseskongference 2010.
- Risager, Karen (1994): 'Cultural understanding in language teaching – where now?' I *Sprogforum. Tidsskrift for sprog- og kulturpædagogik*, no. 1, 1994. København: Danmarks Pædagogiske Bibliotek.

Links

- Studierordning for engelsk linjefag:
<http://blaagaard-kdas.ucc.dk/ordinaerlaerer/fagogindhold/engelsk.html>
- Salaam Film & Dialog:
<http://www.salaam.dk/>
- Materialer til Rize: <http://www.salaam.dk/side.asp?lang=1&side=3&id=26&uv=133> (materialer til Precious, Slumdog Millionaire og Whale Rider vil blive uploadet i løbet af sommeren 2010).